

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Auctarium. Sive Additiones Ad Viri Clarissimi Henr. Zoesii
J.V.D. Universum Jus Canonicum**

**Geismar, Justus Moritz von
Coloniæ Agrippinæ, 1691**

Ad tit. 5. de Condit. apposit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62259](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62259)

rochus iniquè suam præsentiam negat; vel in contemptum proprii Parochi.

Ad num. 25. in fine adde. Ubi Tridentinum expulsis veris Pastoribus servari nequit, tenet etiam coram Prædicante, imò etiam sine illo initum matrimonium. Sic & in Civitatibus, ubi permixti Hæretici Catholicis v. g. Augustæ, tenebunt etiam matrimonia sine legitimo Pastore, seu coram Prædicante celebrata; quia non est existimandum, Pontificum voluntatem etiam de his sensisse, ob mala plurima, quæ sequerentur.

Urum Sacerdos Cathol. assistere possit matrimoniis hæreticorum, quos in sua Parochia habet; Respondetur posse, quia tales non tenentur vitare, nec facit irreverentiam Sacramento, quia ipse non est minister, sed tantum testis. *Laym. de matrim. cap. 4. n. 8.*

AD TIT. IV.

De Sponsa duorum.

A*D num. 3. adde.* Dum dicitur ante copulam non transferri dominium corporis, intellige, nondum actualiter tradi ipsum corpus; nam aliàs à tempore matrimonii revera conjux habet ante copulam dominium in corpus.

Contrahens matrimonium vivente primâ uxore, relicta secundâ cum priore cohabitare debet, & publicè in Ecclesia pœnitentiam facere, *Gonz. ad cap. accepisti 2. h. t.*

* * *

AD TIT. V.

De conditionibus apposis.

A*D num. 2. ad cap. fin. h. t.* Observa ex D. Thoma. Conjugii fidem, perpetuitatem, prolis generationem & educationem duobus modis considerari posse: Vel secundum *actum* seu *executionem*, & sic ad substantiam matrimonii non spectat; vel secundum *radicem* seu *principium*, quod est mutua obligatio servandi fidem societatemque perpetuam in ordine ad prolis generationem, & hæc est substantia *matrimonii*, si hoc accipiatur pro mutua permanente obligatione seu conjugio. Sin verò matrimonium accipiatur pro actuali contractu, essentia ejus consistit in cōsensu, dictæ autem obligationes, fides, perpetuitas & proles cōsentur velut proprietates & effectus permanentes.

Observa quoque *valide* contrahi matrimonium *cum intentione* adulterandi; à conjugè sine justa causa recedendi, prolis generationem impediendi. Sed invalidè si hæc in pactum deducantur, quæ substantiali obligationi *status* matrimonialis directè adversantur. Sic & valet matrimonium, si quis id contrahat *cum intentione* nunquam utendi eo, non etiam si conditio, sive pactum hoc apponatur.

Dices. Essentia matrimonii consistit in mutuo dominio unius in alterius corpus ad generationis usum, cum tali autem dominio potest consistere obligatio non utendi corpore ad hunc finem. Respondetur, licet in quibusdam

dam rebus puta nobilibus possit separari dominium à jure utendi, jus tamen reale, quod per matrimonium acquiritur, aliud non est, quam jus utendi corpore conjugis ad usum generationis.

Ad num. 3. in princ. Dices: ex post facto non potest apponi conditio, ut conceptionem evitet, vel se adulterandam det; ergò neque conditio perpetuæ continentie. Resp. neg. conseq. Quia ad priora conjuges semper & æqualiter obligantur, quia contrarium esset peccatum, ad actualem copulam non obligantur; ergò jus illam exigendi ex post facto remittere possunt.

Ad num. 4. in fin. Objicies. Si duo se voto simplicitatis adstrinxerint ante matrimonium, illud initum adhuc tenet, ergò etiam possunt tempore contractus inire ita. Negatur conseq. Disparitas: quia votum simplex non est traditio, sed solum promissio, ut alteri tradi possit.

Dices: dominium potest transferri absque usu, ergò etiam hic. Respondetur neg. Antec. hic.

Bonacina in verb. matrimonium n. 2. ait. non requiri consensum in copulam, sed sufficere mutuam traditionem corporum, quæ consistere potest absque usu, potest enim dominium ab usu separari. Sic inquit, validum est matrimonium sub hac conditione: Duce te, si te, obliges ad perpetuam continentiam.

Ad num. 5. in fine. Dices: si sub conditione iniri potest matrimonium, sufficit etiam ratihabitio Parochi, quod est contra dicta *tit. 3. n. 19.* Resp. hic partes apponunt conditionem; er-

gò ipsæ volunt suspendi contractum; in n. 19. autem partes volunt purè contrahere. Unde si partes per modum conditionis dicerent, contrahimus & volumus esse obligati, si Parochus ratihaberit, non video, cur non posset dici ratihabitio sufficere, quia tunc contractus esset perfectus adveniente ratihabitio. *Ad num. 11. in fine.* Observa discrimen inter conditionalem stipulationem de futuro. v. g. *donabo si feceris*, & stipulationem conditionalem de presenti v. g. *dono, si &c.* In priori post eventum conditionis requiritur nova donatio, in posteriori non. Idem est, si dicam: *accipiam te, si &c.* & *accipio, si &c.* Priori casu impletâ conditione oritur obligatio contrahendi matrimonium, posteriori verò ipsum matrimonium. Ita Laym. in hac materia. Nam post eventum conditionis purificatur consensus, non obstante eo, quod tunc contrahentes fortè dormiant, nam hoc etiam fieri potest in Procuratore contrahente: Item sine, v. g. si mulier per literas petat, & vir per literas consentiat, si pater talem dotem det. Postea impletâ conditione lectisque literis coram Parochi & testibus matrimonium perficitur, etiam ignorante eo, qui literas sub conditione destinarat:

Quæritur, utrum de Trident. necesse sit Parochum & testes hoc casu etiam eventui seu impletioni conditionis adesse? Sanchez negat, Laym. verò hic affirmat, rationem dat; quia Parochus & testes requiruntur, ut intelligant matrimonium verè & substantialiter contractum esse, deque eo in foro externo ad

multa incommoda vitanda testificari possint; ergò. Idem dicendum esse ait de conditione ad præteritum vel præsens relata, dicit autem sufficere si contrahentes affirmant coram Parocho & testibus, conditionem esse impletam; nam hoc ipso censentur purificare consensum.

Admittit tamen idem Laym. *lib. 5. tit. 10. p. 4. o. 14. n. 4.* Si impedimentum omnino occultum sit, quod testes & Parochus non necessario iterum adhibendus, sed ipsæ partes consensum suum denuò exprimere possunt. Sic si maritus impetravit dispensationem, potest interrogare mulierem, an non vellet se denuò habere, si ante non haberet, & ex tali consensu valebit matrimonium.

Objici potest contra sententiam Zoefii. Omne Sacramentum cum perficitur, debet esse signum sensibile; atqui quando impletur conditio; nullum ad est, si non requiritur novus consensus; ergò. Respondetur 1. Non procedere ab aliis argumentum ad matrimonium propter specialem rationem contractus. Respondetur 2. Ipsum externum eventum conditionis sui natura esse sufficiens signum purificati consensus, quando ab initio ita fuit expressus, manet enim eadem conventio moraliter.

Ad num. 12. in fine adde. Sub conditione dispensationis contrahere per se loquendo peccatum non est. Teneatur autem eam regulariter sponsus petere, quia ad id tacitè se obligare videtur, sumptibus tamen communibus. Ita Laym. *h. cap. 7.*

Si sub conditione dispensationis ali-

qui contraxerint, requirit Laym. postea novum consensum, quod nunquam præsumatur; hæc esse mens Pontificis, matrimonium prius contractum statim approbare, sed promissis prius denuntiationibus, & subsecuta copulatione. Responderi potest in dubio Conc. si disceverit ante factum sub conditione hac, Neg. supponitur enim in supplicatione mentio facta fuisse. At si non fuisset facta mentio? Videtur tamen adhuc matrimonium valere, quia verum est, quod sit satisfactum Tridentino.

Ad num. 15. in fine dicitur: In ratione tamen promissionis &c. Idem est ac si diceret, quod id non faciat licitè, faciat tamen validè. Quando enim promissæ sponsalia sub conditione, non possunt licitè promittere secundæ, licet promissio secundæ facta teneat.

Laym. in hac materia *cap. 7.* Qui contraxit sponsalia de futuro cum dubio sub conditione diverso tempore, licet posterioris conditio prius eveniat, priora adhuc valent, quamdiu prior desponsatio non dissolvitur. Zoefius videtur contrarium insinuare. Non obstat de matrimonio cum diversis sub conditione iæto. Quia differentia est, quod sponsalia non ita pendeant à continuatione voluntatis; nam quamvis quis injustè consensum revocet, nihilominus obligatus erit, conditione alterius partis eveniente. At matrimonium perfici non potest, si consensus revocatus fuerit, simpliciter & commodè, sive ex parte, ita videl. ut, si posterioris matrimonii conditio prius eveniat, velit id ratum esse, licet peccet.

Ad

Ad num. 21. ad finem incidenter quari potest. Si femina sciat se in partu constituta in probabili mortis periculo, poteritne potionem sumere ut conceptionem impediatur? Negatur, quia directe fini principali repugnat.

Dices: potest idem fœtus nondum animarum à se expellere secundum probabilem sententiam, ergò. Disparitas est quia talis fœtus est actualis aggressor & directa causa mortis matris; ergò habet jus se defendendi, secus est in casu altero. Laym. lib. 5. tr. 10. p. 3. cap. 1. n. 6.

AD TIT. VI.

Qui Clerici, vel voventes contrahere possint.

Ad num. 1. in fin. Observa ex Laym. lib. 5. tr. 10. p. 4. c. 1. n. 5. Quod sit peccatum mortale contrahere, vel consummare matrimonium cum impedimento dirimente; quia est violatio legis iustitiæ in re gravi. Imò probabilius est etiam esse sacrilegium, præsertim si in facie Ecclesiæ contrahatur post Trident. quia contrahentes abutuntur nomine & ritibus Sacramentorum cum irreverentia, nisi metus vel causa alia excuset. Item si copula habita cum sponsa tali, quod id in confessione explicari debeat, si prohibitum sit matrimonium ab Ecclesia ob copulam, ut in voto Religionis, cultus disparitate, quia contra virtutem Religionis, vel quia contra pietatem, ut in consanguinitate, affinitate. Aliud est, si prohibitum sit ob crimen, ut raptum, vel impedimento ex tit. de eo qui &c.

Ad num. 9. in fin. Observa ex Laym. lib. 5. tr. 10. p. 4. c. 3. n. 6. Licet is, qui cum voto simplici castitatis matrimonium contraxit à petitione debiti impeditus sit; non tamen is, qui post votum ingrediendi Religionem contraxit, ac consummavit matrimonium. Ratio, quia hic nondum habet votum castitatis, sed tantum de votenda castitate solemniter, à cuius voti expletione impeditus est, donec matrimonium solvatur.

Ad num. 12. adde. Si Clerici post sacros Ordines de facto contrahere matrimonium præsumpserint, ipso facto excommunicatione incurrunt, suntque Irregulares, in qua tamen irregularitate post peractam pœnitentiam dispensare Episcopo est concessum, dummodo cum vidua, vel corrupta non contraxerint. c. 12. h. t. c. 4. de convers. conjugat.

AD TIT. VII.

De eo, qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.

Ad num. 1. adde. Busenb. lib. 6. tr. 6. cap. 3. dub. 2. Hic ratione primi casus addit. Quod si cædes tentata sit, sed non perfecta; vel perfecta, sed absque intentione matrimonii incundi; vel cum intentione quidem ea, sed non significata exterius, vel non communi consilio, sed ab altero tantum, non dirimit matrimonium, nisi etiam adulterium præcesserit; tunc enim sufficit, si unus cædem perfecit altero etiam ignaro.

Pro;